

stima kako ne bi bio otkriven. Na mjestima, pak, dolazi do ironiziranja nekih momenata ovog žanra (lik policajca).

Zatim, preplanirani susreti aktera (Jebacke Druge i Šilpetera s Elzom, Pikom, Kolom i Mauroom u milanskom studiju) zaista su se po zakonima vjerovatnoće i mogli zbiti, ali oni ovdje nadasve podsjećaju na shematizam trivijalne literature. Premda se mogu bilježiti i elementi pornografske literature (ispričan sadržaj porno filmova, detaljizirano oslikavanje spolnog odnosa, isповijesti same Elze upućene u pismima pokojnoj Velikoj mami fuka), riječ je ipak samo o tematskim njezinim odrednicama, dok je način prezentiranja tog izravno iskazanog u »Orgiji za madonu« učinjen uz pomoć autorskih sofisticiranih i poetiziranih intervencija. Kada realističkom motivacijom »preslikava« neki čin, Stojević to vrlo često čini uz pomoć poredbi («Kaloperović je zakoprcao pod njom kao repavo mače u prašini»), dok je u Elzinim pismima korišten različiti pripovijedni diskurs s dominantnim načelom »izrazljivosti« (Searle: »sve što je neko naumio da kaže može se i reći«, ili »sve što se zbililo moguće je uvesti u priču«). Na ovom mjestu dolazi u pitanje uopće i pornografski roman kao trivijalni (ne)žanr: da li nešto što je ponajviše isповijedno, treba i može biti i široko primljeno? Stojević raspričava nam opis dinamizira priču. Jasno, inzistira se na događajnoj razini, ali treba zabilježiti da ova nadrećenična jedinstva indiciraju događanje i primjereni su samom zbivanju. (»Osluškičala je grgoljanje rječine u Mrtvom kanalu – izranjali su spomenici poput sablasti ili začarani ljudi« (19), »Galebovi uprljani naftom i dimom ključali su nešto oko zdrobljena, znata leda u kasetama s ribom« (20)).

Već spomenusmo i inkorporiranje pisama. Autor u njima vješto mijenja organizaciju rečenice, a i sam leksik. Dovoljno je usporediti pisma lokalnog pjesnika i golubara F. Jeftimijadesa Elzi, smiješno metaforizirana i puna patetike s Elzinim tekstovima koji su zabilježeni u njezinom dnevniku, a pisani pokojnoj Mami. Mišljenja smo da ova mjesta iz dnevnika nemaju uvijek svoje funkcionalno opravdanje. U početku akterica kroz njih jednostavno pripovijedanim monologom iznosi događaje koje nismo saznali u osnovnom pripovijednom tijeku, dok poslije, to zaista i bivaju prave isповijedi jedne takve žene, posebno nakon obreda Demonu, za vrijeme trudnoće i poslije rođenja autističkog djeteta.

Kroz ta mjesta možemo iščitavati i karakterizaciju likova, a cijeli dnevnik nalazi opravdanje svog upisivanja u trenutku kada ga pronalazi Mauro: »Osjećala se otkrivenom, golom iznutra, prevarenom, odbačenom, okovanom tim čitanjem. Mauro je otkrio ono što nitko nije znao, otkrio je da je luda i usamljena.« (116)

Pored korištenja dnevničkih pisama i već spomenutih pjesničkih, bilježimo i još neke momente koji »Orgiju za madonu« udaljuju od modela trivijalne literature. To je prvenstveno *upisana svijest o žanru* (»Pejzaž, svjež i bistar poslije kiše, pružao neslućene neslućene mogućnosti opisa«), *prisutnost metanarativnih rečenica* (»Priča o njezinoj večernjoj mušteriji, izgledala je ovako«), *parataktičko organiziranje rečenica* (dinamizacija u oslikavanju samog obreda Demonu), *komentiranje i vlastito vrednovanje priče* (»Priča je lijepa kao da si je izmislio«). Ponekad se iskazi bliže i svakodnevnom govoru (»Naličila je Freske na magnoliju. Ne, ne ma napuhani maslačak«), a nerijetko pronalazimo i tekstovna slična mjesta (identičan opis Tratorije npr. ili ponavljanje nekih već izrečenih tvrdnji, kao »Kako je teško bilo podnosti tude priče«).

Iako Stojević upotrebljuje različite fokalizacije, što otkriva svakako spretna pripovjedača, ipak nam seponavljanje se ponavljanje upitnih rečenica iz pripovjedačeve, a ne aktantske monološke pozicije, čini neopravdanom (»Gdje je sada FUKmama da je pouči« Gdje?«).

I da zaključimo: roman Milorada Stojevića »Orgija za madonu« donekle se i uklapa u sinkronu situaciju najprisutnijeg modela hrvatske proze. Sve je učinjeno na jednom mjestu tematizirana je širokoprihvaćena literatura i ironizirana u isto vrijeme, vodilo se računa o recipijentu, ali mu se ipak nekim pararetoričkim zahvatima otežavao postupak dekodiranja. Didaktično, kao da ne smije biti ni previše lako, ali ni preteško.

Ostati »cijenjen« i »značajan«, ali postati i »voljen« autor!

goran tribuson, »klasični na ekranu«,
gradska narodna biblioteka »žarko zrenjanin«,
zrenjanin 1987.

Završavajući prikaz o Stojevićevoj Madoni, upotrebismo i tri opisujuće riječi: značajan, voljen i cijenjen. Poznat nam je već podatak da se Goran Tribuson nakon 1983. i knjige »Spavaća kola« nije pojavljivao kratkim proznim formama, a sama je književna kritika njegove romane ispisivane u raznim čitljivim modelima najrazličitije dočekivala. Pri tome je gotovo uvijek spominjala i autorovu ranu prozu enkodiranu u pismu fantastike. Sada se Tribuson javlja ponovo kratkim prozama, njih devet ukoričeno je pod naslovom »Klasični na ekranu«. Pogledavši sadržaj, odmah ćemo primijetiti da su nam neki tekstovi, tj. većina njih dobro poznati. Dakle, riječ je o knjizi koja je iskomponirana u omjeru 1:2 u korist već objelodanjenih proza. Nameće nam se odmah i sljedeće pitanje: zbog čega se Goran Tribuson pojavio ovakvom knjigom, da li je možda želio napraviti pregled, po svom vrijednosnom sudu, ponajboljih narativnih formi, ili je želio nekome »objasniti« razloge okretanja žanrovskoj literaturi?

Zadržimo se na priči koja je nosilac imenovanja knjige. Različite su zaista mogućnosti iščitavanja smislova teksta. »Klasični na

ekranu«. U fokusu događajne razine je, upotrijebimo sada ponovo one zamatke opisa, »značajan«, ali i skriveno »voljen« književnik, imenovan kao Graber i to na kraju svoje književne karijere u kojoj si je izborio mjesto »klasični«. Premda je ovaj termin vrlo upitan, opišimo ga kao, u svim književnim periodima, priznatu veličinu. No, pored svih tih tako bitnih visoko-umjetničkih djela, u kojima je dobrano pripizato da ne bi iznevjerio preventivnu cenzuru zajednice, najdraži mu je, do sada zatajen tekst koji je Graber ispisao pod pseudonimom i koji se nikako nije mogao vezati uz njegov književni opus.

Predstavljanje njegovog stvaralaštva na TV postaje glavnom pripovijednom jezgrom: mladi kritičar Tonković želi pokazati svu svoju sofisticiranost i tako biva izložen Graberovu ironiziranju. U trenutku kada predstavljač jednostavno želi preskočiti taj krimič, »klasični« inzistira na njegovu spominjanju. I u razgovoru s davnim prijateljima, književniku postaje posvema jasno da ga oni svi pamte po naslovu koji je tražio odgonetku i bivao imenovan kao »International 305.« Hotel, a i broj sobe u kojoj je taj »značajan pisac« sada smješten očekujući snimanje, a i poslije njega, imenovan je pod istim nazivom i istim brojem, pa na toj istosti i podudaranju književnog i izvanknjiževnog Tribuson gradi »pravi sloj« priče.

U prvom tekstu (Stojević) već spomenusmo jedan prijedlog za dekodiranje značenja ove proze: one funkcioniraju slično Pavličićevim pismima upućenim našim radočitanim spisateljicama. Kako to? Tribuson nikada do sada nije u svoje čiste čitljive tekstove uklapao metatekstualne pasaže u kojima bi aludirao na svoju dosadašnju literaturu. On je sada napisao tekst kojim je jednostavno želio objasniti svoju poetiku, iznerviran vjerovatno i kritičarima koji su ovu drugu, ali puno dugotrajniju fazu njegova pripovjedaštva, obilježavali nepotrebnom autoru koji svoje pripovijedno umijeće može »iskoristiti puno pametnije« i postati tako »velikim« piscem.

Jasno, bilo bi pogrešno izjednačivati ovog nosioca narativnog tijeka Grabera i Tribusona, ali preko nekih indicija se ipak ne može prijeći. Jer, sasvim je sigurno da Tribusona danas zanima publika, njezina »čitalačka strast« (kako to u pogovoru i navodi V. Visković), ali točno je i sljedeće: svaki tekst koji Tribuson ispiše, svojom urednošću uspijeva zadovoljiti sve »vrste« čitateljstva. Zbog čega još ne želimo posvema izjednačivati položaj aktanta proze i situaciju realnog autora? Zaista nam se ne bi sviđjelo poistovjećivanje Tonkovića s književnom kritikom uopće i izvlačenje rezultate po kojoj bi Graberov odnos prema mladom kritiku bio blizak Tribusonovu prema tim pratičicama književnih produkata. Za sve one koji posebno vole i njegovu ranu fazu (tu se pronalazimo, ali s ovim sastavnim veznikom), Tribuson je odabrao i ranije tekstove. Primjećujemo da nema »predstavnik« 1. knjige »Zavjera kartografa«, a i druga je predstavljena samo s jednim naslovom (»Ljetnikovac«), što nam pokazuje i autorov vlastiti odnos prema njegovim prvim tekstovima. Ali ovdje je ipak »priča o obiteljskoj mržnji...«, s onim Aschenreiterom koji nas je provodio kroz tekstove, recimo sada »srednje faze«. Te će se faze svakako mijenjati, jer autor koji vodi računa o recipijentu, pažljivo brine i o ritmu svoje literaturne produkcije.

Savet XVIII festivala jugoslovenske poezije
»Smederevska pesnička jesen«

objavljuje

KONKURS

za najbolja pesnička ostvarenja pod geslom

»SUNCE U ČOVEKU«

Na konkurs se mogu poslati dve pesme, pod sledećim uslovima:

– da su napisane na jednom od jezika naših naroda i narodnosti;

– da nisu objavljivane.

Pesme, u po četiri primerka i pod obaveznom šifrom, dostaviti na adresu: »Smederevska pesnička jesen« (za konkurs), 11300 Smederevo, poštanski pregradak 118, sa rešenjem šifre u posebnom kovertu.

Konkurs je otvoren do 15. avgusta 1987. godine. Završni dani Festivala su 8, 9. i 10. oktobra, kada će na centralnim priredbama Festivala biti saopšteni konačni rezultati konkursa.

Deset autora, čije pesme, po oceni žirija, budu ušle u uži izbor za glavnu nagradu, stiču pravo učestvovanja na centralnoj priredbi Festivala »Sunce u čoveku«. Autoru najuspešnije pesme biće dodeljena nagrada »Zlatna struna«, koja se sastoji od povelje, skulpture i novčanog iznosa od 100.000, dinara. Uz glavnu, biće dodeljene i tri nagrade publike od 20.000, 15.000, i 10.000, dinara.

SAVET FESTIVALA POEZIJE
»SMEDEREVSKA PESNIČKA JESEN«

Dosadašnji članovi Uredništva časopisa »Polja« Đorđe Pisarev i Slobodan Radošević su prestali da učestvuju u uređivanju časopisa. Smatramo da ostavkom neće biti prekinut njihov pozitivni interes za unapređenje časopisa i da će i dalje nastaviti uspešnu saradnju. Zahvaljujemo im na dosadašnjem doprinosu.